

معرفی ملخ شاخک بلند *Decorana capitata* (Uv.) در منطقه گرگان

نگارش:

هایک میرزایانسی *

چکیده:

در این مقاله نسبت به نامگذاری، تاریخچه، شرح شناسائی جنس و نیز مشخصات شکل ظاهری و آلت زادآوری نو (*Titillator*) ملخ مزبور به طور مختصر بحث گردیده، ضمناً از قسمتهای مختلف بدن اندازه گیریهایی به عمل آمده و نیز اشکالی تهیه شده که در مقاله گنجانده شده است.

مقدمه:

در بازدیدی که خرداد سال ۱۳۶۸ از منطقه گرگان به عمل آمد جمعیت ملخ شاخک بلند *Decorana capitata* در مزارع گندم و جو در حد بالائی مشاهده شد که سطح بسیار وسیعی را آلوده نموده بود و براین اساس نگارنده لازم می‌داند جهت راهنمایی محققان حشره شناس و کارشناسان حفظ نباتات به شناسائی و معرفی ملخ مزبور اقدام نماید.

امید است در آینده زیست شناسی و اکولوژی این ملخ (*Decorana capitata*) در منطقه گرگان، در طرحهای تحقیقاتی دقیقاً مورد بررسی قرار گیرد.

نامگذاری و تاریخچه :

ملخ مزبور از خانواده Tettigoniidae و زیر خانواده Decticinae می باشد، اولین بار Uvarov در سال ۱۹۱۷ ملخ مزبور را *Platycleis capitata* و در سال ۱۹۳۳ به نام *Metrioptera capitata* اسم گذاری نموده است ولی در سال ۱۹۴۱ Zeuner عنوان جنس جدیدی به نام *Decorana*، در جلد ۹۱ صفحه ۳۸ سال ۱۹۴۱ (Transaction of the Royal Entomological Society of London) داده است که ترجمه آن به شرح زیر می باشد :

Decorana zeuner.

Genotype: *Platycleis decorata* Fieber, 1853

اندازه بدن متوسط، بالپوش به اندازه طول پیشگرده و یا کوتاه تر از آن، پیشگرده مدور، بدون کیلهای جانبی، صفحه پشتی آن عریض و کاملاً " مستوی، ران پای پسین به اندازه طبیعی و در قاعده شدیداً " باد کرده است.

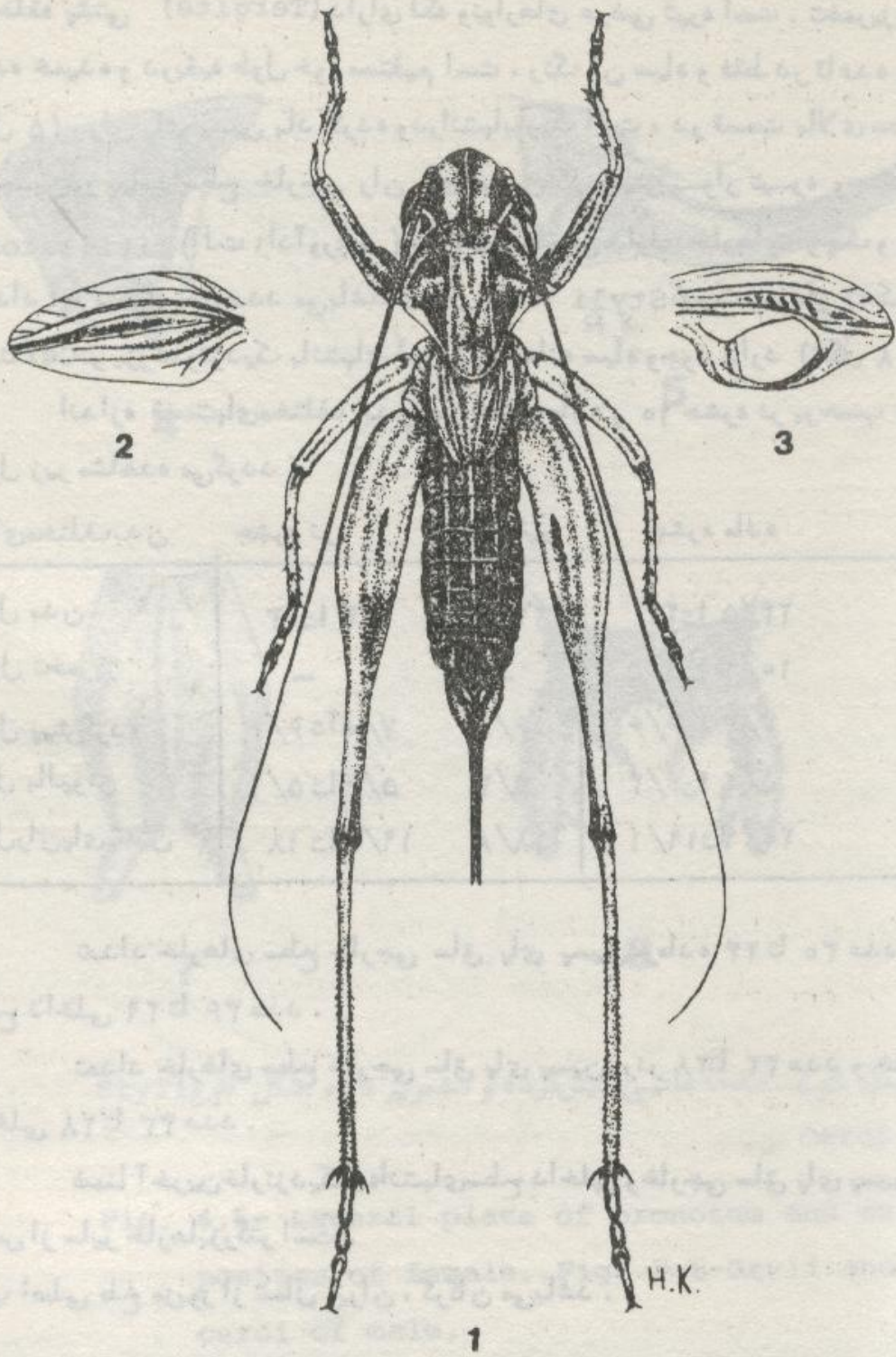
رنگ عمومی بدن قهوه‌ای بالکهای سیاه، *Cercus* نر در یک سوم قسمت راسی دارای خار است. صفحه زیر تناسلی ماده دولبه و در راس محصور است. تخم‌ریز در قاعده ناگهان خمیده می‌شود و سپس به صورت مستقیم در می‌آید، طول تخم‌ریز متغییر و ۱/۲ تا ۳/۴ برابر طول ران پای پسین می‌باشد.

مجموعاً یک جنس Heterogeneous است و علیرغم اینکه دارای گسترش مختلفی است بنظر می‌رسد که *D. decorata* و *D. capitata* خیلی بهم نزدیک باشند و *D. donceinum* نیز امکان دارد به این گروه تعلق داشته باشد، *D. buxtoni* با تخم‌ریز بلند و صفحه زیر تناسلی به شکل بریده شده را نیز می‌توان در جنس دیگری جای داد.

Decorana capitata (Uv.)

با بررسیهایی که توسط نگارنده بر روی گونه بعمل آمده :

بدن براق، رنگ عمومی بدن قهوه‌ای روشن بالکهای تیره، سه نوار کم و بیش واضح روی سردیده می‌شود که دو نوار سیاه در بالای چشم مرکب به طرف عقب امتداد دارد و نوار سوم یا میانی از فرق سر به طرف *Occiput* کشیده شده و در وسط آن نیز نوار بسیار باریک و روشن دیده می‌شود - پیشگرده مدور، هموار، بدون کیلهای جانبی و کیل میانی نیز در قسمت پسین به خوبی نمایان است - دولکه ذوزنقه‌ای شکل تیره متمایل به سیاه در صفحات جانبی پیشگرده وجود دارد و حاشیه اطراف صفحات نیز روشن است (شکل ۴).

شکل ۱- *Decorana capitata* ماده. شکل ۲ و ۳- بالپوش ماده و نر.

Fig. 1-*Decorana capitata* Female

Fig. 2,3-Tegmina of female and male.

روی بالپوشه‌های کوتاه لکه‌های کوچکی وجود دارد (شکل‌های ۲ ماده ۳ نر). بندهای نیم حلقه پشتی (Tergite) دارای لکه و نواری عرضی تیره است. تخم‌ریز در قسمت قاعده خمیده و در بقیه طول خود مستقیم است، رنگ آن سیاه و فقط در قاعده روشن است (شکل ۵). ران پای پسین باد کرده و در انتها باریک است، در قسمت بالای سطح داخلی و همچنین در میانه سطح خارجی ران پای پسین کم و بیش نوار تیره وجود دارد. Titillator (آلت زادآوری نر) در سطح جلویی دارای خارهای کوچک و بزرگ است و تعداد آن بیش از ۵۰ عدد می‌باشد (شکل ۶). Styli کوچک و مودار (شکل ۷). Cerci نر بزرگ و نزدیک بانتهای آن یک دندان سیاه وجود دارد (شکل ۸). اندازه قسمت‌های مختلف بدن ۲۰ حشره ماده و ۱۰ حشره نر بر حسب میلی‌متر در جدول زیر مشاهده می‌گردد:

میانگین	حشره ماده	میانگین	حشره نر	اعضای مختلف بدن
۲۳/۶	۲۴/۵ تا ۲۲	۲۳/۵	۲۴ تا ۲۳	طول بدن
۹/۷	۱۰/۲ تا ۹/۵	-	-	طول تخم‌ریز
۶/۹	۷/۳ تا ۶/۶	۶/۶	۷/۰ تا ۶/۴	طول پیش‌گرده
۴/۸	۵/۲ تا ۴/۴	۵/۳	۵/۶ تا ۵/۱	طول بالپوش
۱۹/۹	۲۰/۹ تا ۱۹/۱	۱۸/۸	۱۹/۲ تا ۱۸	طول ران پای پسین

تعداد خارهای سطح خارجی ساق پای پسین در ماده ۲۴ تا ۳۰ عدد و خارهای سطح داخلی ۲۹ تا ۳۶ عدد.
 تعداد خارهای سطح خارجی ساق پای پسین در نر ۲۸ تا ۳۲ عدد و خارهای سطح داخلی ۲۸ تا ۳۳ عدد.
 ضمناً آخرین خار نزدیک به انتهای سطح داخلی و خارجی ساق پای پسین در هر دو جنس از سایر خارها بزرگتر است.
 تیپ اصلی ملخ مزبور از شمال ایران، گرگان می‌باشد.

مناطق انتشار:
 شمال ایران، خاور ماورای قفقاز

نقاشی اشکال ظاهری ملخ از آقای هوشنگ کشورگیر و نقاشی Titillator نر از نکارنده می‌باشد.

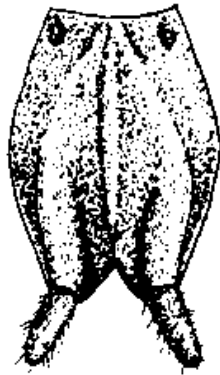

4

H.K

5

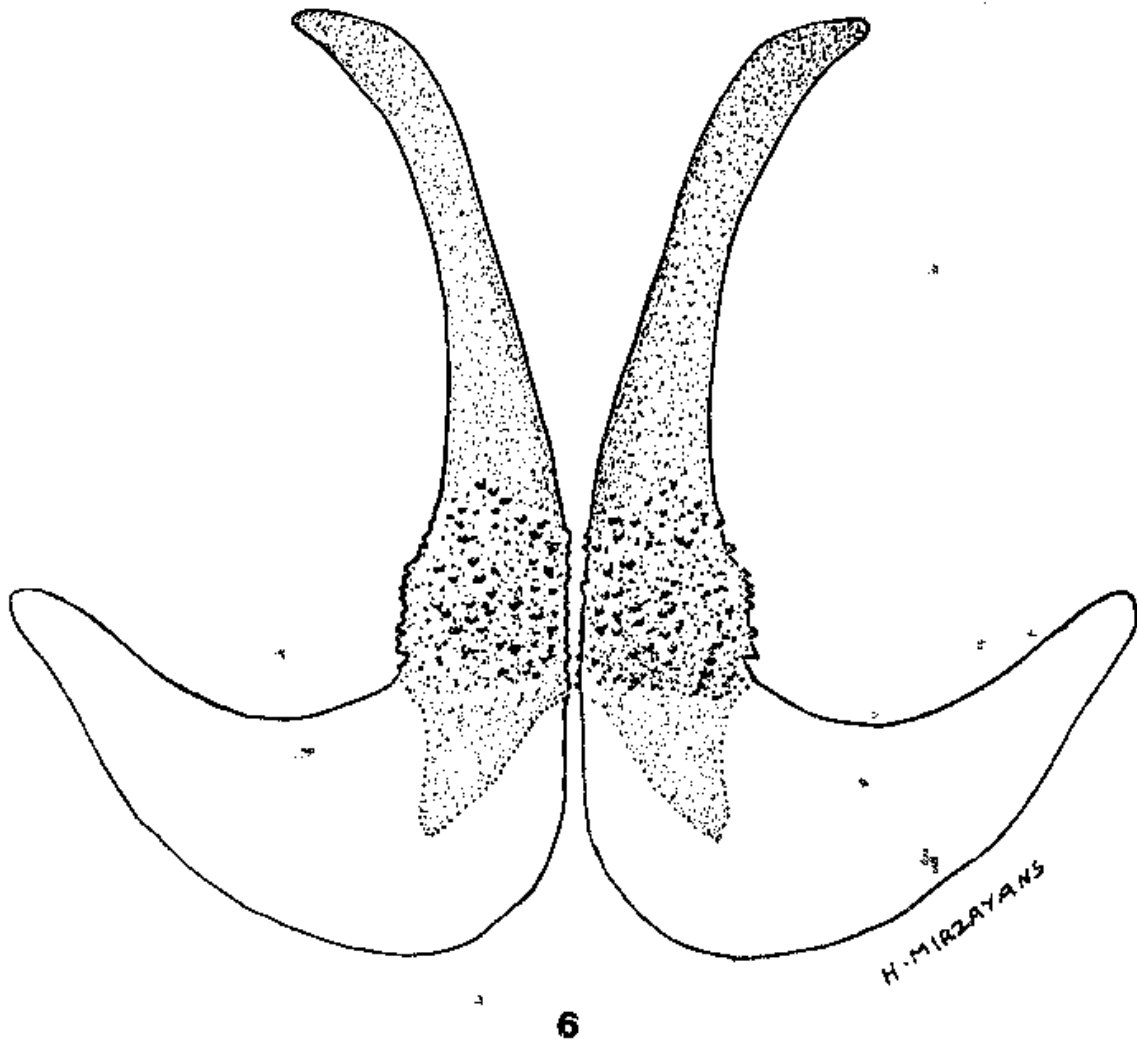
7

8

شکل ۴ و ۵- صفحه جانبی پیش‌گرده و تخم‌ریز ماده. شکل ۷ و ۸ Styli و Cerci نر.

Fig. 4,5- Lateral plate of pronotum and ovipositor of female. Fig. 7,8-Styli and cerci of male.

شکل عدالت زاد اوری نسر .

Fig. 6-Genital organ of male.

A HARMFUL BUSH-CRICKETS FROM GORGAN AREA

Decorana capitata (Uv.) (TETTIGONIIDAE :DECTICINAE)

By :

H. MIRZAYANS*

SUMMARY

I have observed a very large population of *Decorana capitata* in the cereal fields of Gorgan area in spring of 1989.

This bush-cricket has written by Dr. Uvarov at 1917 under name of *Platycleis capitata* Uv. and then at 1933 *Metrioptera capitata* (Uv.) but at 1941 Dr. Zeuner has discribed as *Decorana capitata* (Uv.). *D.capitata* is closely allied to *D.decorata*(Fieb.) but differs from *D.buxtoni* with its long ovipositor and truncate subgenital plate.

Ovipositor of *D.capitata* is sharply recurved at the base and thence tapering rapidly(Fig.5). Lateral plate of pronotum (Fig.4,). Female and male tegmina (Figs. 2,3).Male genital organ (Fig. 6). styli and cerci of male(Figs.7,8).

General coloration is brownish with black spots (Fig. 1). Pronotum without lateral keels, median keel distinct at the base.

Measurements of different parts of body in mm. are as follow:

* -Plant pests & Diseases Research Institute, P.O.Box
1454, Tehran 19395.

Dif. parts of body	Male (Mean)	Female (Mean)
Length of body	23.0-24.0 23.5	22.0-24.5 23.6
Length of pronotum	6.4- 7.0 6.6	6.6- 7.3 6.9
Length of ovipositor	----- --	9.5-10.2 9.7
Length of tegmina	5.1- 5.6 5.3	4.4- 5.2 4.8
Length of hind femur	18.0-19.7 18.8	19.1-20.9 19.9

Spines of hind tibia:

Female: 24-30 external surface and 29-36 internal surface.

Male : 28-32 external surface and 28-33 internal surface.

DISTRIBUTION: North Iran (Gorgan), eastern Transcaucasia).

REFERENCES

- ZEUNER, F.E., 1941: The classification of the Decticinae hitherto included in *Platycleis* Fieb. or *Metriopectera* Wesm. *Trans. of the Roy. Ent. Soc. of London*, Vol. 91, Part 1: 38-39